

DOI: <https://doi.org/10.4312/keria.25.2.89-98>

Stratis Dukas

Zgodba nekega ujetnika

Ob uničenju Smirne sem bil skupaj s starši v pristanišču, v Punti. Iztrgali so me iz njunih rok. Ostal sem v Turčiji kot jetnik.

Prijeli so me opoldne skupaj z drugimi. Zvečerilo se je že, patrolje pa so v vojašnico še kar vodile moške. Skoraj opolnoči, ko smo bili že nagnetení drug ob drugem, so vstopili pazniki in nas začeli tepsti s koli, kamor je priletelo, brcati te, ki so sedeli na tleh s kolenom ob kolenu, in gaziti po njih. Na koncu so si izbrali in vzeli, kolikor so jih hoteli, in med preklinjanjem odšli.

Ustrašili smo se, da nas bodo vse pobili.

Pisar, ki je imel pisalno mizo poleg vrat, nas je poslušal, ko smo se žalostno pogovarjali, in nam je pomignil, naj pridemo bližje.

»Ko bodo prišli,« nam je rekel, »in vas poklicali, se umaknite nazaj. In zadržite moje besede zase, ne izdajte me.«

Od tistega večera so vsako noč jemali ljudi iz dvoran, mi pa, ki smo poslušali streljanje s Kadifekalesija,¹ smo se tolažili: »Najbrž streljajo v tarčo.«

Po dneh, ki so minili v strahu, nas je prišel prevzet častnik s štiridesetimi vojaki. Odpeljali so nas na dvorišče in nas ločili od civilistov; takrat sem videl tudi brata. Razdelili so nas po štiri in štiri in nam ukazali, naj pokleknemo, da nas bodo prešteli. Častnik, ki nas je nadziral s konja, je rekel:

»Poskrbel bom, da od vas ne bo ostala niti sled,« in izdal ukaz, naj krenemo. Vseh v postroju nas je bilo kakšnih dva tisoč.

Čim smo stopili ven, so nas odgnali na trg. Tam je turški živelj, ki nas je čakal, planil po nas kot drhal: mize, stole, kozarce, kar jim je pač prišlo pod roke, so metali v nas z vseh strani. V kavarnah so bili z njimi tudi frankovski² mornarji in so pasli zijala.

¹ Kadifekale(si) (tur. »žametna trdnjava) je stara smirnska akropola na hribu Pagosu, danes imenovanem Kadifekale Dağ (op. prev.).

² Sicer zastareli izraz je bil v tem obdobju v rabi za vse zahodne Evropejce, zlasti pa Francoze (op. prev.).

Ko smo prišli na Basmahane,³ se je pred nas postavil neki hafiz.⁴ Pogledal nas je:

»Alah, Alah,« je rekel, »kaj se tu godi!«

In je poklical askerja ago.⁵ Ta se je ustavil.

»Stotnik!« je spet zavpil.

Pekete, pekete je prijahal stotnik in pozdravil. Hafiz ga je vprašal:

»Ali to uči naša knjiga?«

Stotnik je odzdravil.

Mi pa smo v vrsti stopali mimo njih.

Opoldne smo prišli v Halka Bunar.⁶ Tam so nas obdali z žico. Ko se je zvečerilo, je prišel turški efe iz naše vasi in nas je poklical po imenih, naj stopimo naprej, češ da nas bo rešil, v resnici pa bi nas ubil. Mi pa smo se vrgli na tla, da nas ne bi prepoznal.

Ob zori je prišel iz Magnisije drug častnik in so nas odgnali. Cele ure smo hodili. Nismo vedeli, kam nas peljejo. Samo po okolici smo ugotovili, da gremo proti Magnisiji.

Namesto da bi nas peljali po javni cesti, so nas vlekli po gorah, in ko nismo bili več v ravnini, smo se razkropili. Tam nismo mogli hoditi v vrsti po štiri in štiri. Vojaki pa so kriče ukazovali:

»Po štiri in štiri! Po štiri in štiri!«

Poskušali smo, vendar smo se spet razkropili. Tiste, ki so obnemogli in ostali zadaj, so civilisti zvlekli v gozd in pokončali.

Z veliko napora smo prišli do javne ceste.

Tam pa so nas spet čakale gruče starih ljudi, od šestdeset do osemdeset let, s starinskimi noži, in ko smo se jim približali, so planili nad nas in stotniku klicali:

»Prepustite jih nam, da opravimo z njimi!«

Stotnik pa se je smejal in jim odgovarjal: »Ne.«

Mi smo mu vpili:

»Gospod stotnik, zanesemo se na vas.«

In smo šli dalje.

Ceste na levo in desno so bile posute s smrdečimi trupli. Pri vodnjakih so stali stražarji in čuvali vodo, ki je tekla iz pip, mi pa smo gledali in smo bili še bolj žejni.

Veliko jih ni zdržalo poti. Jaz sem hodil skupaj z bratom, in ta je nosil boršo enemu izmed Turkov, ki so nas stražili, zato sem pomislil: »Denar imava, dajva mu ga, in bova lahko pila.« In sem bratu rekel:

3 Železniška postaja v Smirni (op. prev.).

4 Turški učenjak, ki zna recitirati Koran na pamet (op. prev.).

5 Častnika (tur., op. prev.).

6 Predmestje Smirne, danes Halkapınar (op. prev.).

»Zelo sem žejen, ne bom zdržal.«
»Stisni zobe, brat,« mi je odvrnil, »če vidijo, da imava denar, naju bodo ubili.«
»Ne, ne morem več, daj mi denar, da bova lahko pila.«
Dal mi ga je in stekel sem naravnost k Turku.
»Malo vode,« sem mu rekel, »vsak hip bo po meni.«
»Kaj praviš, pes? Niti požirka ti ne dam.«
»Asker aga, stori dobro delo, na, pa še ta denar vzemi.«
»Daj mi ga,« mi je rekel, »in spij skrivaj.«
Pil sem in dal tudi bratu.
To se je dogajalo avgusta.

Končno smo nekega večera prispeli v bližino Magnisije. Tam nas je čakala množica z gorjačami in kričala:

»Ujetniki prihajajo!« In so planili nad nas.
Stotnik jim je zdaj govoril:
»Pojdite stran! Ko smo se mi borili, ste se vi zabavali.«
Razkropili so se, pri tem pa vpili, da »nas bodo nekoč *Junanlar*⁷ spet klali«.

Stotnik nas je razdražen segnal na kup, kot ovce v ogrado, in okrog nas postavil stražarje.

Voda, kruh, ničesar takega ni bilo!

Kdor je imel denar, ga je dal stražarjem in je pil. Tudi naša skupina ga je dala nekemu Arabcu in nam je prinesel polno vedro.

»Samo hitro,« nam je rekel tudi on, »stotnik ne dovoli.«

Pil sem in pil ... Brat me je potegnil stran, da bi pil še on, k vedrici so planili še drugi, in voda se je izlila.

Naslednje jutro, še v temi, je stotnik zavpil:

»Pripravite se!«

Postavili smo se v vrste štiri po štiri in krenili. Odgnal nas je v Magnisijo. Tam nas je zaprl v bolnico, ki je stala med borovci, obdana z ograjo, in nas predal nekemu desetarju.

Od utrujenosti nismo čutili lakote, samo žeja nas je mučila. Kot bi bili bolni, smo se ulegli pod borovce in žvečili sveže borove iglice, nastlane po tleh. Ko se je na nebu pokazalo nekaj oblakov, smo prosili za dež. Oblaki so se razširili, potemneli, se spustili nižje in se spet počasi razkadili. Sonce je zdaj začelo še bolj žgati, mi pa smo obupani kričali:

»Vode! Vode!«

Vendar nas ni nihče slišal.

7 Grki (tur., op. prev.).

Čez pet ur je prišel neki svetlolas, dobro oblečen hodža in mi smo ga v en glas prosili:

»Hodža, Alah askina,⁸ žejni smo, vode!«

Kot bi se razveselil naše bede. Rekel je:

»Ko bi vas le gledal takšne do bridkega konca, kako se plazite kot kače.«

In je šel.

Ta je šel, na vozu pa se je pripeljal drug. Mi smo spet vpili.

»Alah askina, malo vode, žejni smo, ne moremo več!«

Ko si nas je še ta dobro ogledal, je rekel:

»Dovolj zabave.«

In je ukazal vozniku, naj odpelje.

Tako je minilo sedem dni. Kdor je imel denar, je pil, kdor pa ga ni imel, je pil svoj urin.

Številni so pocepali od žeje in lakote. Stražarji so nam naprtili, naj jih odstranjujemo. Mi pa smo se prerivali, vsak bi rad šel nosit, ker bo zunaj pil vodo.

Ven jih je šlo kakšnih dvajset s cizami in so jih odvrgli daleč stran, zunaj mesta ...

V bolnici so bili tudi ujetniki iz Magnisije, ki so nam rekli, da je v vodnjaku na dvorišču voda.

Nismo jim verjeli.

Ponoči so nas zbudili kriki in izvedeli smo, da so Magnisijčani razbili lončeno vodovodno cev in je pritekla voda. Vsi smo planili pokonci in se spet prerivali, kdo bo prvi pil. Stražarji so zaslišali hrup in so začeli streljati. Ko je bilo že precej trupel, so nas zaprli za žico. Tam notri smo nabirali prgišča blata in ga sesali.

Čez sedem dni je spet prišel hodža in mi smo ga kriče rotili.

»Molčite,« nam je rekel, »ker bom odšel, če boste kričali. Prišel sem vam pomagat.«

Ravno takrat so prinesli košare s komisom. Postavili so nas v vrsto po dva in dva in dali vsakemu paru pol. Potem so nas v vrsti spustili k vodnjaku pit vodo.

Tega dne je prišel pomemben mož iz Ahmetlija, so nam rekli vojaki, in »od zdaj naprej se vam bo dobro godilo«.

Zvečer so nas obrali! Kar smo imeli na sebi, prstane, ure so nam vzeli. Še celo zlate zobe so nam izruvali iz ust.

Zjutraj so nas odgnali. Ko smo se odpravljali, so se zunaj zbrali zejbečki z zurnami in tapani.⁹ Ko smo prišli ven, so nas napadli z orožjem. Takrat je prišel drug častnik. Prevzel nas je in smo krenili.

Tri ure hoda iz Magnisije je bil velik ograjen vinograd. Tja nas je zaprl in postavil stražarje, da so nas stražili do zore.

Razpršili smo se med obrano trto in jedli liste s komisom.

8 Za božjo voljo (tur., op. prev.).

9 Zurne so ljudsko pihalno glasbilo, tapani pa ljudski bobni (op. prev.).

Ko se je znočilo, sta dva poskušala zbežati. Stražarji so ju zgrabili in ju ubili pred našimi očmi. Zjutraj nam je stotnik rekel:

»Neverni psi! Jaz skrbim za vas, vi mi pa bežite?«

In je ukazal, naj nas odženejo.

Ure in ure smo hodili. Ustavili smo se na neki postaji in prišlo je nekaj turških civilistov. Prosili so častnika, naj jim dovoli pogledati, ali je med nami nekdo, ki ga iščejo, da bi ga vzeli.

»Prav,« jim reče. »Poglejte, in če ga najdete, ga vzemite.«

»Aferim, aferim,«¹⁰ so rekli in se zrinili med nas. Našli so ga. Armenec je bil, vrtnar s te postaje.

»Glej ga, prekleti Armenec, tebe iščemo.«

»Kaj bi radi od mene?« jim je rekel. »Samo Bog mi lahko sodi.«

In je z dvignjeno glavo, kot bi želel, da ga vsi vidimo, šel skozi naše vrste.

»Vzemite ga!« je zavpil stotnik.

Ko je Armenec to zaslišal, se je vrgel na tistega, ki je prvi stegnil roko, da bi ga zgrabil, in mu divje pregriznil goltanec.

Preostali so ga pri priči ubili; prej je utegnil še reči:

»Kar dajte, maščeval sem se že.«

Za seboj smo pustili še toplo truplo, ki so ga brcali naokrog, in krenili proti Kasabasu. Tam je bilo eno samo pogorišče. Zaprli so nas v ogrado. Od tam smo videli, kako so mimo vodili druge ujetnike, in ko smo od daleč slišali njihove krike, smo se zahvaljevali Bogu.

Zjutraj so nas odgnali v Ahmetli. Ko smo prispeli, nas je stotnik čakal na postaji, in od njega smo izvedeli, da bomo ostali tam.

Odpeljal nas je na neko izsušeno gmajno in nas pustil na soncu. Mi smo ga prosili, naj nas odpelje na drugo stran, kjer je bilo drevje.

»Ne,« nam je rekel, »na soncu boste.« In je šel.

Popoldne je začelo deževati. Razveselili smo se. Pili smo vodo v prgiščih, umili smo se in se ohladili.

Ko se je zvečerilo, je prišel stotnik in nas postavil pod nadstrešek. Stojte smo dočakali jutro. Vso noč je deževalo.

Zjutraj je spet prišel; s seboj je imel še pisarja. Razdelil nas je v brigade in izločil obrtnike, kakšnih deset pekov in mesilcev testa, dvajset tesarjev in kovačev in ravno toliko zidarjev in fasaderjev; ko jih je izločal, jim je govoril:

»Vi, ki ste rušili, boste zdaj zidali.«

In jih je izročil vojakom.

Pisar je zavpil:

»Ni nihče izmed vas mlinar? Zrnje imamo za mletje. Ni nihče izučen za mlinarja?«

¹⁰ Odlično, odlično (tur., op. prev.).

Naprej so stopili moj brat in še dva druga.

Mesilci so šli v pekarno in napekli komis iz nepresejane ječmenove moke. Od tistega dne so nam ga delili po četrť.

Nekega dne sta dva mesilca ukradla malo testa, ker sta načrtovala pobeg. Stražar ju je zalotil pri kraji. Zjutraj so ju odpeljali pred stotnika, ki je živel v neki bajti v bližini.

»Tale dva sta včeraj ukradla testo, da bi zbežala,« so mu rekli.

Stotnik je izza pasu potegnil pištolo.

»Glejte, kdor bo še poskušal kaj takega, bo crknil kot pes,« je rekel in ju ubil pred našimi očmi. Potem nam je naložil, naj očistimo postajo. Od nesnage so nas zbolele oči.

Neki narednik, ki je stal ob nas, ime mu je bilo Turan, je divje vpil na nas in nas tepel, da bi ga občudovala ženske z vlaka. Tistim od nas, ki so jih oči hudo bolele, je rekel, da jih bo odpeljal v bolnico, da jih pozdravijo, v resnici pa jih je odgnal v sotesko in jih pobil.

Nekega dne je stotnik stražarjem ukazal, naj v vaseh razglasijo, da lahko, kdor potrebuje hlapce, pride in si jih vzame.

»Vseh sort jih imamo, jim povejte: pastirje, zidarje, kovače, kar potrebujejo.«

Zjutraj so prišli muhtarji¹¹ in si začeli izmed nas izbirati po petdeset, osemdeset mož, kolikor so jih pač potrebovali, kot bi bili živina.

Takrat se nas je dvanajst sovaščanov dogovorilo, da bomo izvedeli za kako dobro vas, in ko bodo spet prišli iskat obrtnike, bomo šli vsi skupaj.

Čez nekaj dni nam je neki desetar, ki nam je bil naklonjen, ker smo mu že na začetku, ko so nas prijeli, podarili pas, ki mu je bil všeč, rekel:

»Pripravite se. Tu blizu je dobra vas, Bunarbaşı pri Bozdađu. Dobro se vam bo godilo.«

Vprašali smo ga, ali bo šel tudi on z nami.

»Ne,« nam je rekel, »meni stotnik ne pusti. Predal vas bom muhtarju.«

Predal nas je in smo šli.

Prišli smo do divje hruške ob cesti in se vrgli na nezrele hruške.

»Dajte no, pridite,« je vpil muhtar, »večer je že.«

S polnimi usti smo se vrnili na pot.

V vas smo prišli ponoči. Razdelili so nas na tri kraje, po štiri. V tej vasi smo delali dvajset dni. Že od prvega dne smo se odločili, da bomo dezertirali, in smo začeli skrivaj spravljati kruh in kar nam je še preostalo od hrane, za na pot.

Na koncu smo določili dan. Krenili bomo v petek opolnoči. Ko je bil čas, sem zbudil tovariša, in drug za drugim smo se zbudili vsi. Vendar so si drugi premislili. Midva sva jim rekla:

»Odločena sva, da greva.« In sva šla.

11 Predstojniki vaških skupnosti (iz tur., op. prev.).

Ko sva bila že kakšno uro hoda od vasi, sva prišla do brezna s hudournikom na dnu. Tako globoko je bilo, da sploh ni bilo slišati bučanja. Tam sva se ustavila.

V bližini je bila še ena vas. Psi so naju zavohali in začeli lajati.

»Izdali naju bojo,« sem rekel tovarišu, »še nocoj morava priti čez.«

»Ja,« mi je odvrnil.

Spuščala sva se, se plazila in oprijemala kamnov, toda ni nama uspelo. Na sredi spusta sva se ustavila v skalni votlini. Tam sva dočakala zoro.

Ko se je zdanilo, sva nad breznom zaslišala glasove. Za petami so nama bili, mladi in stari, in so naju lovili s psi.

Sčasoma so se glasovi oddaljili. Še nekaj časa sva ostala v skrivališču, potem pa sva se spet začela spuščati po strmini.

Sonce se je bližalo opoldnevu, ko sva se znašla spodaj v kotanji.

»Vaj, vaj,«¹² sva zavzdihnila, ko sva videla drugi breg, na katerega se bova morala vzpeti. Nekaj časa sva hodila pokonci ob dreveči vodi, potem sva stopila vanjo. Drselo nama je na velikih kamnih. Voda nama je segala do kolen.

Ko sva tako šla predse, sva v bližini na lepem zaslišala škrebļanje. Ustrašila sva se; stisnila sva se tesno drug k drugemu in opazovala. Nizko nad nama so krožili krokarji. Sklonila sva se in pila vodo, čeprav nisva bila žejna. Potem sva premočena stopila iz potoka in se začela vzpenjati.

Sonce je zahajalo, medtem ko sva se vzpenjala in se oprijemala korenin ščavja. Trudoma sva prilezla na vrh. Zvečerilo se je že.

Ko sva prišla na ravnico, sva se razgledala naokrog. Pred seboj sva v daljavi zagledala kočē jurukov.¹³ Psi so lajali. Pastirji so si klicali:

»Psi lajajo, ljudje grejo.« In so streljali v zrak.

/.../

Od daleč sem zagledal še eno veliko čredo ovc, ki so se spuščale po bregu in se pasle med oljkami. Ko sem prišel bliže, sem poklical pastirja, ker so psi začeli lajati. Pastir je šel proti meni, jaz pa proti njemu, srečala sva se in se pozdravila.

»Čigave ovce so to?« sem ga vprašal.

»Hadži Mehmedove,« mi reče, kot mi je že povedal čuvar polj.

»Mogoče tvoj gospodar potrebuje pastirja?«

»Že sedem dni hodi v Tiro po hlapca, pa ga še ni našel. Če hočeš, počakaj, da se vrne. Ali se spoznaš na pastirsko obrt?«

»Znam in molsti in pasti.«

»Potem pa jih pojdi past, dokler ne pride. Poženi jih v bob. Gospodar je danes rekel, naj jih spustimo tja, da se napasejo.«

¹² »Oh, oh« (iz tur., op. prev.).

¹³ Juruki so bili gorski Turki, heretiki (op. prev.).

Jaz sem šel in požvižgal čredi, ki me je ubogala, kot bi me poznala.

Okrog poldneva sem videl hadži Mehmeda, kako se je bližal sam na konju. Ko je takole sedel v sedlu, se mi je zazdel bogat človek. Ustrašil sem se ga. Pastir je stopil k njemu in mu pomagal razjahati. On pa je obstal, si ogledoval ovce, ki so se vrstile mimo njega, in Hasanu rekel:

»Drugačne so kot zjutraj. Zdi se mi, da so se dobro napasle, živahne so.«

»Ja,« mu je rekel, »novega pastirja imamo.«

»Kje pa je! Jaz pa ga iščem po Tiri.«

Hasan mi je pomignil, naj pridem zraven. Začel sem se tresti. Od strahu mu nisem mogel pogledati v obraz.

»Pridi sem,« mi je rekel. »Si ti pasel ovce? Od kod si?«

»Iz Makedonije,« sem mu rekel. »S Kosovega polja.«

»Zdiš se mi dober, priden. Obdržal te bom. Sreča te je prinesla k meni. Vsak dan sem hodil v Tiro po pastirja in se vračal praznih rok. Kako ti je ime?«

»Behçet,« sem mu rekel.

»Hvala,« mi je rekel. »Verjetno si lačen. Greva domov.«

Krenila sva. On na konju in jaz peš. Počutil sem se, kot da me pelje na vislice.

Ko sva šla mimo džamije, se je prikazalo kakšnih dvajset oboroženih četašev z nabojnicami. Ko sem jih zagledal, sem prebledel. Šaljivo so ogovorili mojega gospodarja:

»Sedem dni hodiš v Tiro in se vračaš, pa nisi našel boljšega pastirja!«

»Je že v redu,« jim je rekel. »Spomladi, ko bomo delali jogurt, ga bom poslal, da se pomeri z vami.« In je ošinil s pogledom mojo suho postavo.

»Pusti jih,« mi je rekel, »ne jemlji si k srcu.« In sva krenila dalje.

Ko sva prišla do hiše, mi je rekel:

»Sezuj si opanke in pridi gor.«

»To se ne spodobi,« sem mu rekel, »umazan sem.«

»Pravim ti, sezuj se in pridi gor.«

Sezul sem opanke in jih odložil ob stran, pripravljen, da jih vsak hip pograbim in zbežim.

Gospodar je imel strica, očetovega brata, in poklical ga je, da se dogovorita za mojo mezdo. Potem je ženskam naročil, naj postrežejo s hrano, in pogrnilo so sofru.¹⁴ Gospodar se je umil, zmolil in sedel k mizi, ne da bi jedel.

»Jej, fant,« mi je rekel, »ne oziraj se name. Jaz se postim. Zaobljubil sem se, da se bom tri leta postil, če se džauri poberejo. In vsemogočni me je uslišal.«

»Ja,« sem rekel. »On jih je pregnal, in ne naša sila.« Vzelo mi je tek. Pojedel sem nekaj grizljajev in vstal od mize. Vstali so še oni.

Dali so mi tobak, da si zvijem cigareto, in me spet začeli spraševati, od kod sem prišel.

¹⁴ Nizko, okroglo mizico (op. prev.).

»Iz Aydina,« sem jim rekel, »prišel sem s trebuhom za kruhom.«
»Zdaj, ko si prišel sem,« so mi rekli, »se nič ne boj. Dobro ti bo. *Junanlarji* so odšli. Tu vladamo mi.«
»Ja,« sem rekel, »odšli so. Ne omenjajmo jih.«
»Ismi rahmani rahim.«¹⁵ In pogovor se je vrnil na začetek.
»Si pastir?« me je vprašal gospodar. »Ali dobro obvladaš to obrt?«
»Ja,« sem mu odgovoril. »Preizkusi me, gospodar, in če se bom izkazal, me obdrži.«
»Če bom zadovoljen s tabo, ti pri meni ne bo ničesar manjkalo. Kakšen dogovor hočeš?«
»Za dva meseca,« sem mu rekel, »da se bolje spoznava, potem pa bomo videli. Takrat pa se lahko domeniva za naprej, za leto ali dve, kolikor boste hoteli.«
To sem rekel, ker sva se s tovarišem dogovorila, da se bova srečala čez dva meseca.
»Prav,« mi je rekel, »naj bo tako. Koliko hočeš?«
»Petdeset lir,« sem mu rekel, »za ta dva meseca.« V resnici sem hotel samo zaslužiti za kruh.
»To je veliko,« mi je rekel, »dvesto petdeset ovc z jagnjeti imam in tri hlapce. Ne izide se mi. Reci manj. Če bom zadovoljen s tabo in boš dobro opravljal svoje delo, ti jih bom dal, ko se izteče najin prvi dogovor. Za zdaj jih vzemi petintrideset in ostani.«
»Ne. Štirideset,« sem mu rekel, »in zelo boš zadovoljen.«
»Naj bo,« mi je odvrnil, »pet bankovcev gor ali dol. Dobil boš obleko in hrano, in kadar boš hotel, boš lahko šel v mesto.«
Dogovorila sva se.
Tisti večer je bila zabava. Dobro sem se imel.
»Bahçet,« mi je rekel gospodar, »pozabil sem. Najbrž si želiš iti spat, ker si utrujen.« In me je odpeljal v izbo. Dal mi je pelerino in mi pokazal nekaj obleke, ki so jo že prej prinesle ženske.
»Na, preobleci se,« mi je rekel, »in si postelji, to je tvoje.«
Niti očesa nisem zatisnil od strahu. Ves čas sem se bal, da me bodo izročili. Tako sem prebil noč, ovit v pelerino.
Ob svitu sem zaslišal glasove.
»Bahçet,« me je kmalu poklical gospodar, »si vstal?«
»Ja,« sem mu odgovoril in šinil pokonci.
Hitro sem se umil. Skupaj smo spili kavo in odšla sva v ogrado. Jaz peš in on na konju. Ostali pastirji so naju čakali tam.
Čas je bil, da odženemo ovce iz ograde. Med tem, ko smo jih gnali ven, sem jih naštel tristo, ovc z jagenjčki in jalovk.

15 Lokalna varianta rekla Bismillah rahmanir rahim, »V imenu Boga, najsočutnejšega in najbolj usmiljenega« (iz ar., op. prev.).

»Gospodar,« sem mu rekel, preden sem krenil, »od danes jih bom vsak dan preštel, in če se katera izgubi, bo to šlo na moj račun, če pa pogine, ti bom prinesel njeno runo.«

Gospodar me je potrepljal po hrbtu.

»Kakor si rekel, Behçet. Držiš besedo. Bravo.«

Zvečer sem od dvesto petdesetih ovc namolzel štiriinpetdeset ok mleka. Skupaj z jutranjo molžo šestinosemdeset. Ko je prišel gospodar, se je začudil. Računal je na kakšnih dvaintrideset ok mleka.

»Vaj, vaj,« je dejal, »to pa je veliko. Tu smo imeli Grke, po znanju obrti si jim kos. Enakovreden si jim.«

»S Kosovega polja sem,« sem mu rekel, »pri nas nimamo ničesar drugega razen živine.«

»Srečo imam,« se je veselil, »nad pastirjem se zdaj ne morem pritoževati. Zadovoljen sem.« In mi je dal halvo.

Hasan se mu je pritožil, da je že tri leta pri njem, pa mu še ni dal halve.

»Kdor je marljiv in gospodaren,« mu je odgovoril, »se mu dobro godi.«

Blizu nas so imeli ograde tudi Arvaniti.¹⁶

Nekega dne, ko sem prignal ovce na pašo, me je na cesti pričakal njihov gospodar.

»Škoda,« mi je rekel, »da tako zapravljaš znanje. Pridi k meni in boš samo molzel.«

»Ne,« sem mu odgovoril, »dogovoril sem se. Ne bom prelomil dane besede.« In sem šel.

Zvečer, ko se je srečal z mojim gospodarjem, mu je rekel:

»Kje si našel takšnega pastirja? Ukradli ti ga bomo!«

»Ovce ti še dam, pastirja pa ne,« mu je rekel in začela sta se šaliti.

Nekaj časa je minilo od tedaj. Nekega dne pa je moj gospodar prišel iz Tire in mi rekel:

»Pridi, da ti povem dobro novico.«

»Ko bi le bila dobra,« sem mu rekel.

»V Aydinu so prijeli džaura, ki se je udinjal pri Turku in se pretvarjal, da je musliman.«

»Vse mi povej,« sem mu rekel, »kako so ujeli psa?« Začutil sem cmok v grlu.

»Šel je molit v džamijo, pa se ni znal umiti. Po tem in še po čem drugem ga je prepoznal hodža. Pri priči so ga pograbili in ga obesili na veliko platano na trgu.

Iz podrobnosti, ki mi jih je povedal, sem razbral, da je bil to moj tovariš. Tako sva še pred marcem sklenila novi dogovor za petdeset bankovcev, stroški pa so ostali njemu tako kot prej.

Prevedla Lara Unuk

16 Poimenovanje za Albance, ki so se na grškem ozemlju naselili v srednjem veku (iz gr., op. prev.).